

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 18. decembra 2008*

V združenih zadevah C-101/07 P in C-110/07 P,

katerih predmet sta pritožbi na podlagi člena 56 Statuta Sodišča, ki sta bili vloženi 20. oziroma 19. februarja 2007,

Coop de France bétail et viande, prej Fédération nationale de la coopération bétail et viande (FNCBV), s sedežem v Parizu (Francija), ki jo zastopa M. Ponsard, odvetnik, z naslovom za vročanje v Luxembourg (C-101/07 P),

Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles (FNSEA), s sedežem v Parizu,

Fédération nationale bovine (FNB), s sedežem v Parizu,

Fédération nationale des producteurs de lait (FNPL), s sedežem v Parizu,

* Jezik postopka: francoščina.

Jeunes agriculteurs (JA), s sedežem v Parizu,

ki jih zastopata V. Ledoux in B. Neouze, odvetnika (C-110/07 P),

tožeče stranke,

druge stranke v postopku

Komisija Evropskih skupnosti, ki jo zastopata A. Bouquet in X. Lewis, zastopnika,
z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožena stranka na prvi stopnji,

Francoska republika, ki jo zastopata G. de Bergues in S. Ramet, zastopnika,

intervenientka na prvi stopnji,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Rosas, predsednik senata, A. Ó Caoimh, J. N. Cunha Rodrigues, J. Klučka in U. Löhmus (poročevalec), sodniki,

generalni pravobranilec: J. Mazák,
sodni tajnik: R. Grass,

na podlagi pisnega postopka,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 17. aprila 2008,

na podlagi sklepa o ponovnem odprtju ustnega postopka z dne 2. oktobra 2008,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 16. oktobra 2008

izreka naslednjo

Sodbo

- ¹ Coop de France bétail et viande, prej Fédération nationale de coopération bétail et viande (v nadaljevanju: FNCBV) (C-101/07 P) in Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles (v nadaljevanju: FNSEA), Fédération nationale bovine

(v nadaljevanju: FNB), Fédération nationale des producteurs de lait (v nadaljevanju: FNPL) in Jeunes agriculteurs (v nadaljevanju: JA) (C-110/07 P) s pritožbami predlagajo razveljavitev sodbe Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti (prvi senat) z dne 13. decembra 2006 v zadevi FNCBV in drugi proti Komisiji (T-217/03 in T-245/03, Zodl., str. II-4987, v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je Sodišče prve stopnje na eni strani znižalo globo, ki jim jo je naložila Komisija Evropskih skupnosti z Odločbo 2003/600/ES z dne 2. aprila 2003 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe ES (zadeva COMP/C.38.279/F3 – Francosko goveje meso) (UL L 209, str. 12, v nadaljevanju: sporna odločba), in na drugi strani skoraj v celoti zavrnilo tožbi za razglasitev ničnosti te odločbe.

Pravni okvir

- 2 Člen 15(2) Uredbe Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prve uredbe o izvajanju členov [81] in [82] Pogodbe (UL 1962, L 13, str. 204), določa:

„2. Komisija lahko podjetjem ali podjetniškim združenjem z odločbo naloži globo od 1 000 do 1.000.000 obračunskih enot ali višjo vsoto, ki pa ne presega 10 % prometa v predhodnem poslovnem letu vsakega podjetja, udeleženega pri kršitvi, kadar namerno ali iz malomarnosti:

- (a) kršijo člen [81](1) [ES] ali člen [82 ES]; ali

(b) ne izpolnjujejo katere koli obveznosti, naložene v skladu s členom 8(1).

Pri določanju višine globe se upoštevata teža in trajanje kršitve.“

- 3 V obvestilu Komisije z naslovom „Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ“ (UL 1998, C 9, str. 3, v nadaljevanju: Smernice), je določeno:

„V primerih, ki vključujejo podjetniška združenja, bi morale biti odločbe, kolikor je mogoče, naslovljene in globe naložene na posamezna podjetja iz združenja.

Če to ni mogoče (npr. če obstaja več tisoč vključenih podjetij) in razen pri postopkih na podlagi Pogodbe ESPJ, naj se združenju naloži skupna globa, izračunana v skladu z načeli, opisanimi zgoraj, a enakovredna skupnemu znesku posameznih glob, ki bi lahko bile naložene vsakemu izmed članov združenja.“

- 4 Člen 1 Uredbe št. 26 Sveta z dne 4. aprila 1962 o uporabi nekaterih pravil konkurence v proizvodnji in trgovini s kmetijskimi proizvodi (UL 1962, 30, str. 993) določa, da se členi od 81 ES do 86 ES in določbe za njihovo izvajanje, ob upoštevanju člena 2 te uredbe, uporabljajo za vse sporazume, sklepe in ravnanja iz člena 81(1) ES in 82 ES, ki se

nanašajo na proizvodnjo ali trgovino s proizvodi, naštetimi v Prilogi I k Pogodbi ES, zlasti z živimi živalmi ter mesom in užitnimi klavničnimi izdelki.

5 Člen 2(1) te uredbe določa:

„Člen [81](1) [ES] se ne uporablja za take sporazume, sklepe in ravnanja iz predhodnega člena, ki so sestavni del nacionalne tržne ureditve ali so potrebni za doseganje ciljev, navedenih v členu [33 ES]. Še zlasti se ne uporablja za sporazume, sklepe in ravnanja kmetov, združenja kmetov ali zveze takih združenj iz ene države članice, ki zadevajo proizvodnjo ali prodajo kmetijskih proizvodov ali uporabo skupnih objektov za skladiščenje, obdelavo ali predelavo kmetijskih proizvodov, ki ne vsebujejo obveznosti zaračunavanja enakih cen, razen če Komisija ne ugotovi, da je s tem izključena konkurenca ali da so ogroženi cilji člena [33 ES].“

Dejansko stanje

6 Dejstva, ki so bila podlaga za ti tožbi pred Sodiščem prve stopnje in kot jih je to predstavilo v izpodbijani sodbi, je za to sodbo mogoče povzeti tako.

- 7 Pritožnica v zadevi C-101/07 P, FNCBV, združuje 300 zadrug proizvajalcev v sektorju govedoreje, prašičereje in ovčereje ter približno trideset skupin ali podjetij za zakol in predelavo mesa v Franciji.
- 8 Pritožnice v zadevi C-110/07 P, in sicer FNSEA, FNB, FNPL in JA, so sindikati francoskega prava. FNSEA je glavni francoski sindikat kmetov. Ozemeljsko ga sestavljajo lokalni sindikati, združeni v departmajske zveze („fédérations“ ali „unions“) sindikatov kmetov (v nadaljevanju FDSEA). FDSEA poleg tega združuje 33 specializiranih združenj, ki zastopajo interese vsake proizvodnje, med katerimi sta FNB in FNPL. JA zastopajo kmete, mlajše od 35 let. Za pridružitvev lokalnemu centru JA je treba biti član lokalnega sindikata, ki spada pod FDSEO.
- 9 Po oktobru 2000, ko so bili v več državah članicah odkriti novi primeri goveje spongiformne encefalopatije, imenovane „bolezen norih krav“, ter primeri slinavke in parkljevke pri čredah ovac v Združenem kraljestvu, so institucije Skupnosti sprejele vrsto ukrepov, da bi omilile izgubo zaupanja dela potrošnikov, ki je vplivala na porabo mesa.
- 10 Tako se je razširilo področje uporabe intervencijskih mehanizmov, namenjenih umiku določenih količin goveda s trga zaradi stabilizacije ponudbe glede na povpraševanje, in vzpostavljena sta bila sistem odkupa živih živali in sistem odkupa trupov ali polovic trupov, imenovan „posebni sistem odkupa“. Komisija je poleg tega več državam članicam, med njimi Franciji, dovolila, da dodelijo subvencije za sektor govejega mesa.

- 11 Septembra in oktobra 2001 so bili odnosi med rejci in klavci v Franciji posebej napeti in kmetje so menili, da so zgoraj navedeni ukrepi nezadostni. Skupine rejcev so nezakonito ustavljale tovornjake, da bi preverile poreklo mesa, ki se je prevažalo, in blokirale klavnice. Ti ukrepi so včasih pripeljali do uničenja premoženja in mesa. V zameno za odpravo blokad klavnic so demonstranti zahtevali, naj klavci sprejmejo zaveze, zlasti začasno ustavitev uvoza in uporabo tako imenovane „sindikalne“ cenovne lestvice.
- 12 Oktobra 2001 so se zveze, ki zastopajo govedorejce, to so FNSEA, FNB, FNPL in JA, ter zvezi, ki zastopata klavce, to sta Fédération nationale de l'industrie et des commerces en gros des viandes (v nadaljevanju: FNICGV) in FNCBV, večkrat sestale. Po sestanku 24. oktobra 2001, organiziranem na zahtevo francoskega ministra za kmetijstvo, je šest zvez sklenilo sporazum „Accord des fédérations des éleveurs et abatteurs sur la grille de prix minimum – vaches de réforme entrée-abattoir“ (sporazum zvez rejcev in klavcev o lestvici najnižjih cen za izločene krave ob vstopu v klavnico, v nadaljevanju: sporazum z dne 24. oktobra 2001). Komisija je 30. oktobra 2001 francoskim organom poslala dopis, s katerim je zahtevala informacije o tem sporazumu.
- 13 Sporazum z dne 30. oktobra 2001 je vseboval dva dela. Prvi je vseboval obveznost začasne ustavitve uvoza ne glede na vrsto govejega mesa. Drugi pa je vseboval obveznost uporabe lestvice odkupnih cen za izločene krave ob vstopu v klavnico, in sicer za krave, namenjene razmnoževanju ali pridobivanju mleka, katere podrobna pravila so bila določena v sporazumu. Sporazum je tako vseboval seznam cen na kilogram trupa za nekatere kategorije krav in način izračuna cene, ki jo je treba uporabljati za druge kategorije, predvsem glede na posebno odkupno ceno, ki jo določijo organi Skupnosti. Ta sporazum bi moral začeti veljati 29. oktobra 2001 in se uporabljati do konca novembra 2001.

- 14 Francoski organi so 9. novembra 2001 odgovorili na zahtevo Komisije po informacijah z dne 30. oktobra 2001.
- 15 Komisija je 9. novembra 2001 poslala zahtevo po informacijah na podlagi člena 11 Uredbe št. 17 tudi FNSEA, FNB, FNPL in JA ter FNICGV. Ker Komisija takrat ni vedela, da je FNCVB tudi podpisnica sporazuma z dne 24. oktobra 2001, njej te zahteve ni poslala. Pet zadevnih zvez je na zahtevo odgovorilo 15. in 23. novembra 2001.
- 16 Predsednik FNICGV je 19. novembra 2001 obvestil predsednika FNSEE, da se čuti dolžnega prestaviti na ta dan končni datum izvajanja sporazuma, ki je bil prvotno določen za 30. november 2001.
- 17 Komisija je 26. novembra 2001 poslala pisni opomin šestim zvezam, podpisnicam sporazuma z dne 24. oktobra 2001, v katerem je navedla, da dejstva, s katerimi je seznanjena, kažejo na kršitve pravil Skupnosti o konkurenci, in jih pozvala, naj ji pošljejo pripombe in predloge najpozneje do 30. novembra 2001. Komisija je v tem opominu navedla, da „[k]er v tem roku ni prejela zadovoljivih predlogov, namerava začeti postopek za ugotovitev teh kršitev in odrediti konec izvajanja sporazuma [z dne 24. oktobra 2001], če bi bil ta podaljšan, ter po potrebi naložiti globe“. Zveze so Komisiji odgovorile in navedle, da bo ta sporazum nehal veljati 30. novembra 2001 in ne bo podaljšan.
- 18 Komisija je 17. decembra 2001 opravila preiskave v prostorih FNSEE in FNB v Parizu, in sicer na podlagi člena 14(3) Uredbe št. 17, ter v prostorih FNICGV v tem mestu na podlagi člena 14(2) navedene uredbe.

- 19 Komisija je 24. junija 2002 sprejela obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki ga je naslovila na šest zvez podpisnic sporazuma z dne 24. oktobra 2001. Te zveze so pisne pripombe predložile med 23. septembrom in 4. oktobrom 2002. Zaslišane so bile 31. oktobra 2002. Komisija jim je 10. januarja 2003 poslala zahtevo po informacijah v smislu člena 11 Uredbe št. 17. Od njih je zahtevala predvsem, naj ji za leti 2001 in 2002 sporočijo skupni znesek in razčlenitev prihodkov vsake zveze po izvoru ter računovodske bilance in skupni promet ter promet, povezan s vzrejo ali zakolom goveda, za zadnje razpoložljivo davčno leto njihovih neposrednih in/ali posrednih članov. Zveze pritožnice so odgovorile z dopisi z dne 22., 24., 27. in 30. januarja 2003.
- 20 Komisija je 2. aprila 2003 sprejela sporno odločbo, naslovljeno na zveze pritožnice in na FNICGV.
- 21 V sporni odločbi je navedeno, da so te zveze kršile člen 81(1) ES, ker so 24. oktobra 2001 sklenile sporazum za določitev najnižje odkupne cene za nekatere kategorije goveda in začasno ustavitev uvoza govejega mesa v Francijo in tudi ker so od konca novembra do začetka decembra 2001 sklenile ustni sporazum z istim ciljem (v nadaljevanju: ustni sporazum), ki se je uporabljal od izteka sporazuma z dne 24. oktobra 2001.
- 22 Komisija je v točkah od 135 do 149 obrazložitve sporne odločbe zavrnila trditve, da se v obravnavanem primeru uporablja oprostitev, ki jo določa Uredba št. 26 za nekatere dejavnosti, povezane s pridobivanjem in trženjem kmetijskih izdelkov, ker je menila, da sporazum z dne 24. oktobra 2001 in ustni sporazum za doseganje ciljev skupne kmetijske politike, določenih v členu 33 ES, nista potrebna. Poleg tega naj spornega

sporazuma ne bi bilo med sredstvi, ki jih določajo Uredba Sveta (ES) št. 1254/1999 z dne 17. maja 1999 o skupni ureditvi trga za goveje in telečje meso (UL L 160, str. 21) ali akti za izvajanje te uredbe. Nazadnje naj ukrepi, sprejeti na podlagi navedenih sporazumov, ne bi bili sorazmerni s cilji, ki se domnevno zasledujejo.

23 V skladu s sporno odločbo se je kršitev začela 24. oktobra 2001 in trajala najmanj do 11. januarja 2002, ko se je iztekel zadnji lokalni sporazum, sprejet na podlagi nacionalne zaveze, za katero naj bi Komisija vedela.

24 Upoštevanje naravo in geografski obseg zadevnega trga je bila kršitev opredeljena za zelo resno. Da bi ugotovila raven odgovornosti vsake zveze, je Komisija upoštevala razmerje med zneskom letnih članarin, ki jih prejema glavna zveza kmetov, in sicer FNSEA, in zneski članarin vsake od drugih zvez. Ker so bile kršitve kratkotrajne, Komisija zaradi trajanja kršitve ni povečala osnovnega zneska.

25 Komisija je nato pri zvezah pritožnicah upoštevala več obteževalnih okoliščin:

- za 30 % je povečala znesek glob, naloženih FNSEA, FNB in JA, ker naj bi njihovi člani z nasiljem prisilili zveze klavcev k sprejetju sporazuma z dne 24. oktobra 2001;

- pza vse zveze pritožnice je upoštevala obteževalno okoliščino tajnega nadaljevanja sporazuma po pisnem opominu z dne 26. novembra 2001 in uporabila povečanje za 20 %; in
- upoštevala je vodilno vlogo, ki naj bi jo imela FNB pri pripravi in izvajanju kršitve, in ji za 30 % povečala globo.

26 Poleg tega je Komisija upoštevala različne olajševalne okoliščine:

- glede na pasivno oziroma posnemovalno vlogo, ki jo je imela FNPL, je tej zvezi znižala znesek globe za 30 %, in
- pri FNCBV je upoštevala, prvič, odločno posredovanje francoskega ministra za kmetijstvo v podporo sklenitvi sporazuma z dne 24. oktobra 2001 (znižanje za 30 %) in, drugič, nezakonite blokade prostorov njihovih članov, ki so jih izvajali kmetje (dodatno znižanje za 30 %).

27 Komisija je poleg tega v skladu s točko 5(b) Smernic upoštevala posebne okoliščine obravnavane zadeve, zlasti gospodarske, ki jih je zaznamovala kriza v sektorju, in za 60 % zmanjšala znesek glob, dosežen z uporabo zgoraj navedenih povečanj in znižanj.

28 Izrek sporne odločbe med drugim vsebuje te določbe:

„Člen 1

[FNSEA], [FNB], [FNPL], [JA], [FNICGV] in [FNCBV] so kršile člen 81(1) [ES], ker so 24. oktobra 2001 sklenile sporazum, katerega cilj je bila začasna ustavitev uvoza govejega mesa v Francijo in določitev najnižje cene za določene kategorije živine, ter konec novembra in v začetku decembra 2001 ustno sprejele dogovor s podobnim ciljem.

Kršitev se je začela 24. oktobra 2001 in se izvajala vsaj do 11. januarja 2002.

Člen 2

Zveze iz člena 1 morajo takoj končati kršitev iz navedenega člena, če tega še niso storile, in se v prihodnosti vzdržati vsakega omejevalnega sporazuma, ki bi lahko imel enak ali podoben cilj ali učinek.

Člen 3

Naložijo se naslednje globe:

- FNSEI: 12 milijonov EUR,
- FNB: 1,44 milijona EUR,
- JA: 600.000 EUR,
- FNPL: 1,44 milijona EUR,
- FNICGV: 720.000 EUR,
- FNCBV: 480.000 EUR.“

Tožbi pred Sodiščem prve stopnje in izpodbijana sodba

²⁹ FNCBV na eni strani ter FNSEA, FNB, FNPL in JA na drugi so 19. oziroma 20. junija 2003 pri tajništvu Sodišča prve stopnje vložile tožbi za razglasitev ničnosti sporne odločbe in, podredno, odpravo naloženih glob ali znižanje njihovih zneskov. Tožbo, ki jo je 7. julija 2003 vložila FNICGV, je Sodišče prve stopnje s sklepom z dne 9. novembra 2004 zavrglo kot nedopustno.

30 Francoski republiki je bila s sklepom z dne 6. novembra 2003 v obeh zadevah dovoljena intervencija v podporo predlogom zvez pritožnic. Obe zadevi sta bili združeni s sklepom z dne 3. aprila 2006.

31 Z izpodbijano sodbo je Sodišče prve stopnje:

- znižalo znesek globe, ki je bila naložena FNCBV, tožeči stranki v zadevi T-217/03, na 360.000 EUR;

- znižalo znesek glob, ki so bile naložene zvezam pritožnicam v zadevi T-245/03, na 9.000.000 EUR za FNSEA, 1.080.000 EUR za FNB, 1.080.000 EUR za FNPL in 450.000 EUR za JA;

- v preostalem tožbo zavrnilo;

- odločilo, da zveze pritožnice nosijo svoje stroške, nastale v postopku v glavni stvari, in tri četrtine stroškov tega postopka, ki jih je priglasila Komisija;

- odločilo, da Komisija nosi četrtno svojih stroškov postopka v glavni stvari in vse stroške postopkov za izdajo začasne odredbe;

- odločilo, da intervenientka Francoska republika nosi svoje stroške.

Postopek pred Sodiščem

- ³² Sodišče je s sklepom z dne 29. januarja 2008 zadevo dodelilo tretjemu senatu v sestavi A. Rosas, predsednik tretjega senata, J. Klučka, U. Lõhmus (poročevalec), A. Ó. Caoimh, sodniki, in P. Lindh, sodnica. Ker nobena stranka ni predlagala predstavitve ustnih stališč, je Sodišče odločilo, da bo razsodilo brez obravnave. Generalni pravobranilec je predstavil svoje sklepne predloge na obravnavi 17. aprila 2008, po kateri je bil ustni postopek končan.
- ³³ Ker je bila sodnica P. Lindh zadržana, je tretji senat v skladu s členom 61 Poslovnika po opredelitvi generalnega pravobranilca s sklepom odredil ponovno odprtje ustnega postopka, da jo je na podlagi člena 11(e), prvi odstavek, Poslovnika, nadomestil sodnik, ki je naslednji na vrsti po seznamih iz členov 11(c)(2) tega poslovnika, v tem primeru sodnik J. N. Cunha Rodrigues.

34 Po obravnavi 16. oktobra 2008, na kateri je generalni pravobranilec predstavil svoje sklepne predloge, je bil ustni postopek končan.

Predlogi strank v pritožbenem postopku

35 V zadevi C-101/07 P FNCBV Sodišču predlaga, naj:

- izpodbijano sodbo razveljavi;

- sporno odločbo razglasi za nično;

- podredno, zniža znesek globe, ki je bil z izpodbijano sodbo znižan na 360.000 EUR, in

- Komisiji vsekakor naloži plačilo vseh stroškov postopka v glavni stvari pred Sodiščem prve stopnje in pred Sodiščem.

36 V zadevi C-110/07 P FNSEA, FNB, FNPL in JA Sodišču predlagajo, naj:

- izpodbijano sodbo razveljavi;

- sporno odločbo razglasi za nično;

- podredno, zniža zneske globe, ki so bili z izpodbijano sodbo znižani na 9.000.000 EUR za FNSEA, na 1.080.000 EUR za FNB, na 1.080.000 EUR za FNPL in na 450.000 EUR za JA, in

- Komisiji vsekakor naloži plačilo vseh stroškov, ki so nastali med postopkom pred Sodiščem prve stopnje in pred Sodiščem.

37 Francoska republika Sodišču predlaga, naj obe pritožbi sprejme in izpodbijano sodbo razveljavi.

38 Komisija predlaga zavrnitev obeh pritožb in naložitev plačila stroškov zvezam pritožnicam.

Pritožbi

39 Po opredelitvi strank in generalnega pravobranilca sta bili s sklepom predsednika Sodišča z dne 18. aprila 2007 zadevi C-101/07 P in C-110/07 P zaradi medsebojne povezanosti na podlagi člena 43 Poslovnika združeni za pisni in ustni postopek ter za sodbo.

Pritožbeni razlogi za razveljavitev izpodbijane sodbe

40 FNCBV za utemeljitev svoje pritožbe uveljavlja pet pritožbenih razlogov za razveljavitev izpodbijane sodbe in razglasitev ničnosti sporne odločbe, med katerimi nekateri vsebujejo več delov:

- prvi pritožbeni razlog izhaja iz nepravilne uporabe prava, ker Sodišče prve stopnje ni ugotovilo, da je Komisija v svojem obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah kršila pravice obrambe (točke od 217 do 225 izpodbijane sodbe);

- drugi pritožbeni razlog izhaja iz izkrivljanja nekaterih dokaznih elementov, ki se očita Sodišču prve stopnje, in sicer:

- ročno napisane zabeležke direktorja FNB v zvezi s sestankom 29. novembra 2001 (točke od 169 do 174 izpodbijane sodbe);

- izjave podpredsednika FNB z dne 4. decembra 2001 za *Vendée agricole* (točka 176 izpodbijane sodbe);

- aktualnega obvestila Fédération vendéenne des producteurs z dne 5. decembra 2001 (točka 177 izpodbijane sodbe);

- informativnega obvestila FNPL z dne 10. decembra 2001 (točka 179 izpodbijane sodbe) in

- določenih delov ročno napisane zabeležke direktorja FNB v zvezi s sestankom z dne 5. decembra 2001 (točka 180 izpodbijane sodbe);

- tretji pritožbeni razlog izhaja iz nepravilne uporabe prava pri presoji dokaza o pristopu FNCBV k ustnem sporazumu:

- ker je Sodišče prve stopnje nepravilno uporabilo pravo pri pravni opredelitvi pristopa te zveze k ustnemu sporazumu, in

– ker je v obrazložitvi izpodbijane sodbe protislovje med ugotovitvijo pristopa in izvajanjem nasilja proti navedeni zvezi;

– četrti pritožbeni razlog, uveljavljan podredno, izhaja iz neobstoja protikonkurenčnega značaja sporazuma z dne 24. oktobra 2001 in ustnega sporazuma, ker je Sodišče prve stopnje nepravilno uporabilo pravo, s tem ko je sporazum z dne 24. oktobra 2001 opredelilo kot protikonkurenčen, in s tem ko ni upoštevalo učinkov podaljšanja tega sporazuma, in

– peti pritožbeni razlog izhaja iz nepravilne uporabe prava, ki se očita Sodišču prve stopnje pri uporabi člena 15(2) Uredbe št. 17 zaradi

– kršitve obveznosti obrazložitve in

– protislovja v obrazložitvi.

⁴¹ FNCBV poleg tega uveljavlja šesti pritožbeni razlog, s katerim predlaga delno razveljavitev izpodbijane sodbe in znižanje zneska globe, ki ji je bila naložena, ta pritožbeni razlog pa izhaja iz nepravilne uporabe prava, ki se očita Sodišču prve stopnje pri uporabi člena 15(2) Uredbe št. 17.

42 FNSEA, FNB, FNPL in JA za utemeljitev pritožbe uveljavljajo te štiri pritožbene razloge:

- prvi pritožbeni razlog izhaja iz izkrivljanja dokaznih elementov, ker Sodišče prve stopnje ni upoštevalo dveh bistvenih dokazov, ki dokazujeta nepodaljšanje sporazuma z dne 24. oktobra 2001 po 30. novembru 2001 (točke od 159 do 190 izpodbijane sodbe);

- drugi pritožbeni razlog izhaja iz kršitve pravic obrambe, ker je Sodišče prve stopnje presodilo, da je Komisijino obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah dovolj jasno in natančno (točke od 217 do 225 izpodbijane sodbe);

- tretji pritožbeni razlog izhaja iz kršitve člena 15(2) Uredbe št. 17, ker je Sodišče prve stopnje na podlagi skupnega prometa članov zvez pritožnic ugotovilo, da globe, ki jih je naložila Komisija, niso presegle zgornje meje iz te določbe (točke od 312 do 334 izpodbijane sodbe), in

- četrti pritožbeni razlog izhaja iz kršitve pravila o nekumuliranju in načela sorazmernosti kazni, ker je Sodišče prve stopnje vsaki zvezi naložilo ločeno globo ob upoštevanju skupnega prometa njihovih skupnih članov (točke od 340 do 346 izpodbijane sodbe).

Prvi pritožbeni razlog, ki ga uveljavlja FNCBV, in drugi pritožbeni razlog, ki ga uveljavljajo FNSEA, FNB, FNPL in JA: nepravilna uporaba prava, ker Sodišče prve stopnje ni potrdilo kršitve pravic obrambe, ki jo je storila Komisija v svojem obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah

43 S prvim oziroma drugim pritožbenim razlogom FNCBV na eni strani in FNSEA, FNB, FNPL in JA na drugi navajajo, da je Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah navedla le glavne dejanske in pravne elemente, ki bi lahko povzročili naložitev globe, kot so teža in trajanje domnevne kršitve ter dejstvo, da je bila kršitev storjena namerno ali iz malomarnosti, medtem ko bi morala v nasprotju s tem, kar je presodilo Sodišče prve stopnje, navesti, da bo morebitna globa izračunana na podlagi prometa njihovih članov.

44 Teh dveh pritožbenih razlogov ni mogoče sprejeti.

45 Iz točke 219 izpodbijane sodbe namreč izhaja, da je bila trditev; da bi morala Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah navesti, da bo morebitno globo izračunala na podlagi prometa članov zvez pritožnic; že uveljavljana pred Sodiščem prve stopnje in da jo je to v točki 224 te sodbe upravičeno zavrnilo na podlagi sodne prakse Sodišča, navedene v točkah 222 in 223 navedene sodbe.

46 Drugič, poudariti je treba, da je Komisija, kot je potrdila pred Sodiščem prve stopnje, upoštevala promet osnovnih članov tožečih strank, da bi preverila, ali se pri naloženih globah upošteva zgornja meja 10 %, uvedena s členom 15(2) Uredbe št. 17. Tako je Sodišče prve stopnje v točki 221 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je Komisija v fazi sprejemanja sporne odločbe upoštevala promet osnovnih članov zvez pritožnic, da bi preverila, ali se pri naloženih globah upošteva zgornja meja 10 % iz člena 15(2) Uredbe št. 17.

- 47 Kot pa je poudarilo Sodišče prve stopnje, iz sodne prakse Sodišča izhaja, da bi navedba višine predvidenih glob v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, vse dokler podjetja ne morejo podati pripomb na očitke proti njim, povzročilo, da bi bila odločba Komisije pričakovana, kar ni primerno (sodba z dne 7. junija 1983 v zadevi *Musique Diffusion française* in drugi proti Komisiji, od 100/80 do 103/80, Recueil, str. 1825, točka 21).
- 48 FNCBV ter FNSEA, FNB, FNPL in JA v utemeljitev svojega pritožbenega razloga tudi navajajo, da je obveznost Komisije, da v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah navede, kako bo izračunala morebitno globo, toliko očitnejša glede na to, da je Komisija spremenila navadno uporabljeno metodo za izračun glob, kar je okoliščina, ki jo je v točki 237 izpodbijane sodbe Sodišče prve stopnje potrdilo. Ker navedene zveze niso mogle pričakovati take spremembe metode in se torej glede tega niso mogle braniti, bi morale Sodišče prve stopnje potrditi kršitev pravic obrambe, ki jih je v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah storila Komisija.
- 49 Vendar iz ustaljene sodne prakse Sodišča, na katero je Sodišče prve stopnje spomnilo v točki 218 izpodbijane sodbe, izhaja, da če Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah izrecno omeni, da bo preučila, ali je treba zadevnim podjetjem naložiti globo, in navede glavne dejanske in pravne elemente, ki bi lahko povzročili naložitev globe, kot so domnevna teža in trajanje kršitve ter dejstvo, da je bila kršitev storjena „namerno ali iz malomarnosti“, s tem izpolni svojo obveznost upoštevanja pravice podjetij do izjave. S tem jim daje potrebna izhodišča, da se branijo ne le zoper ugotovitev kršitve, ampak tudi zoper naložitev globe (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 28. junija 2005 v zadevi *Dansk Rørindustri* in drugi proti Komisiji, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točka 428).

50 Glede upoštevanja prometa članov zvez pritožnic pri izračunu glob zadošča ugotovitev, da taka praksa Komisije ni nova in jo sodišča Skupnosti dopuščajo (glej zlasti sodbo z dne 16. novembra 2000 v zadevi Finnboard proti Komisiji, C-298/98 P, Recueil, str. I-10157, točka 66; ter sodbo Sodišča prve stopnje z dne 23. februarja 1994 v zadevi CB in Europay proti Komisiji, T-39/92 in T-40/92, Recueil, str. II-49, točka 139). V nasprotju s trditvami zvez pritožnic Komisija torej ni uporabila spremenjene metode, ki bi jo morala v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah posebej omeniti.

51 Sodišče prve stopnje torej ni nepravilno uporabilo prava, ko je ugotovilo, da Komisija ni kršila pravic obrambe zvez FNCBV, FNSEA, FNB, FNPL in JA, ker v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ni navedla, da namerava pri preverjanju, ali je pri naloženih globah upoštevana zgornja meja 10 % iz člena 15(2) Uredbe št. 17, upoštevati promet njihovih članov.

52 Posledično je treba tako prvi pritožbeni razlog, ki ga uveljavlja FNCBV, kot tudi drugi pritožbeni razlog, ki ga uveljavljajo FNSEA, FNB, FNPL in JA, zavrniti kot neutemeljena.

Drugi pritožbeni razlog, ki ga uveljavlja FNCBV: izkrivljanje določenih dokaznih elementov, ki se očita Sodišču prve stopnje

53 FNCBV z drugim pritožbenim razlogom zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje nepravilno ugotovilo dejansko stanje, ker je očitno spremenilo pomen, vsebino ali učinek dokazov, ki so mu bili predloženi. Po navedbah te zveze bi moralo Sodišče prve stopnje na podlagi

preizkusa celotnega spisa, umeščena v njegov kontekst, ugotoviti, da ni pristopila k ustnemu in tajnemu podaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001 po dnevu izteka njegove veljavnosti.

54 Sodišče prve stopnje naj bi izkrivilo vsebino teh dokumentov:

- ročno napisanih zabeležk direktorja FNB v zvezi s sestankom 29. novembra 2001 (točke od 169 do 174 izpodbijane sodbe);

- drugih dokumentov, ki naj bi potrjevali, da so se zveze pritožnice ustno dogovorile, in sicer vsebino izjave podpredsednika FNB z dne 4. decembra 2001 za *Vendée agricole* in vsebino aktualnega obvestila Fédération vendéenne des producteurs z dne 5. decembra 2001 (točki 176 in 177 izpodbijane sodbe);

- dele informativnega obvestila FNPL z dne 10. decembra 2001 (točka 179 izpodbijane sodbe);

- dele ročno napisanih zabeležk direktorja FNB v zvezi s sestankom z dne 5. decembra 2001 (točka 180 izpodbijane sodbe).

- 55 FNCBV za vsakega od teh dokumentov Sodišču prve stopnje v bistvu očita, da jim je spremenilo pomen in da je posledično nepravilno presodilo učinek dejanskega stanja v zadevi.
- 56 Komisija zatrjuje, da FNCBV s svojim pritožbenim razlogom izpodbija dokazno vrednost, ki jo je dalo Sodišče prve stopnje navedenim dokumentom.
- 57 FNCBV v repliki navaja, da ni izpodbijala ugotovitve dejanskega stanja Sodišča prve stopnje. Po navedbah te zveze „se pri ugotovitvi dejanskega stanja postavi pod vprašaj dejstva kot taka ali njihovo presojo, medtem ko gre pri izkrivljanju za spreminjanje vsebine dokaznih elementov, neupoštevanje njihovega bistvenega vidika ali neupoštevanje njihovega konteksta“.
- 58 Glede tega je treba spomniti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso iz člena 225(1) ES in člena 58, prvi odstavek, Statuta Sodišča izhaja, da je Sodišče prve stopnje edino pristojno na eni strani za ugotavljanje dejstev, razen če bi vsebinska nepravilnost njegovih ugotovitev izhajala iz listin v spisu, ki so mu bile predložene, in na drugi strani za presojo teh dejstev. Ko je Sodišče prve stopnje ugotovilo ali presodilo dejstva, je Sodišče pristojno, da na podlagi člena 225 ES izvršuje nadzor nad pravno opredelitvijo teh dejstev in pravnimi posledicami, ki jih je iz tega izpeljalo Sodišče prve stopnje (glej zlasti sodbi z dne 6. aprila 2006 v zadevi General Motors proti Komisiji, C-551/03 P, ZOdl., str. I-3173, točka 51, in z dne 22. maja 2008 v zadevi Evonik Degussa proti Komisiji, C-266/06 P, točka 72).
- 59 Sodišče tako ni pristojno niti za ugotavljanje dejstev in načeloma niti za presojo dokazov, ki jih je Sodišče prve stopnje sprejelo za utemeljitev teh dejstev. Če so bili namreč ti dokazi pravilno pridobljeni in če so bila spoštovana splošna načela prava in pravila postopka glede dokaznega bremena in izvedbe dokazov, je samo Sodišče prve stopnje pristojno za presojo vrednosti, ki jo je treba pripisati predloženim dokazom. Ta

presoja torej, razen če gre za izkrivljanje teh dokazov, ni pravno vprašanje, ki je predmet nadzora Sodišča (glej zlasti zgoraj navedeni sodbi General Motors proti Komisiji, točka 52, in Evonik Degussa proti Komisiji, točka 73).

- 60 Nenazadnje je treba spomniti na to, da mora domnevno izkrivljanje očitno izhajati iz listin v spisu, pri čemer pa ni treba opraviti nove presoje dejstev in dokazov (glej zlasti zgoraj navedeni sodbi General Motors proti Komisiji, točka 54, in Evonik Degussa proti Komisiji, točka 74).
- 61 Tožeča stranka v obravnavanem primeru ne zatrjuje, da naj bi Sodišče prve stopnje nepravilno bralo različne dokumente, ki jih je navedla. Sodišču prve stopnje zlasti očita, da ni upoštevalo bistvenih stališč teh dokumentov in da jih ni umestilo v njihov kontekst. Treba je ugotoviti, da FNCBV pod navedbo „izkrivljanja“ Sodišču prve stopnje pravzaprav očita, kako je presodilo vsebino dokumentov.
- 62 Nenazadnje iz izpodbijanih točk izpodbijane sodbe očitno izhaja, da Sodišče prve stopnje ni bralo vsebine zadevnih dokumentov, ampak jih je razlagalo. V točkah od 169 do 180 izpodbijane sodbe, ki jih FNCBV izpodbija, Sodišče prve stopnje namreč preučuje različne dokumente in dokaze, jih umešča v njihov kontekst, jih razlaga in presoja dokazno vrednost vsakega od njih. V točki 185 izpodbijane sodbe ugotavlja, da je Komisija glede na te elemente dovolj verjetno dokazala nadaljevanje uporabe sporazuma z dne 24. oktobra 2001.

63 Ker je Sodišče prve stopnje edino pristojno za razlago dokaznih elementov in presojo njihove dokazne vrednosti, je ta pritožbeni razlog nedopusten.

Tretji pritožbeni razlog, ki ga uveljavlja FNCBV: nepravilna uporaba prava pri presoji dokaza o pristopu te zveze k ustnemu sporazumu

64 S tretjim pritožbenim razlogom, ki je razdeljen na dva dela, FNCBV zatrjuje, da je Sodišče prve stopnje v točki 185 izpodbijane sodbe štelo za dokazano, da je pristopila k ustnem sporazumu, in na podlagi tega uporabilo pravo. Po navedbah te zveze bi jo Sodišče prve stopnje lahko obsodilo zaradi njene udeležnosti pri tem sporazumu, in sicer ne na podlagi domneve, ampak tako, da bi dokazalo, da je nedvomno pristopila k sporazumu z rejci v okoliščinah, ko so rejci izrazili enostransko voljo, da uporabijo lestvico najnižjih odkupnih cen kot sindikalno zahtevo.

65 V prvem delu tega pritožbenega razloga FNCBV navaja, da je Sodišče prve stopnje pravno nepravilno razlagalo dokaze, sprejete za dokazovanje zatrjevane volje te zveze, da nadaljuje izvajanje sporazuma z dne 24. oktobra 2001. Ti dokazi namreč ne dokazujejo njene resnične volje, da še naprej uporablja lestvico najnižjih odkupnih cen in da začasno izvaja ustavitev uvoza po izteku sporazuma z dne 24. oktobra 2001. Trditve te zveze se nanašajo na:

- ročno napisane zabeležke direktorja FNB o sestankih z dne 29. novembra in 5. decembra 2001 (točki 172 in 180 izpodbijane sodbe);

- elektronsko pošto z dne 6. decembra 2001, ki jo je predstavnik Fédération régionale des syndicats d'exploitants agricoles (v nadaljevanju: FRSEA) iz Bretanje poslal predsednikom FDSEE v svoji regiji (točka 178 izpodbijane sodbe);

- informativno obvestilo FNPL z dne 10. decembra 2001 (točka 179 izpodbijane sodbe);

- obvestilo FDSEE Vendée z dne 18. decembra 2001 (točka 182 izpodbijane sodbe), in

- dokumente o lokalnih ukrepih (točki 183 in 184 izpodbijane sodbe).

⁶⁶ Ker je namen FNCBV – s tem ko v bistvu izpodbija, da bi dokazi, sprejeti v točkah od 169 do 184 izpodbijane sodbe, zadostovali za to, da se dokaže njen pristop k nadaljevanju uporabe sporazuma z dne 24. oktobra 2001 po koncu novembra 2001 – izpodbijanje dejanskega stanja, kot ga je ugotovilo Sodišče prve stopnje, je treba prvi del tega pritožbenega razloga razglasiti za nedopustnega, saj se nanaša na preizkus presoje dejstev, za kar pa Sodišče, kot je bilo opozorjeno v točkah 58 in 59 te sodbe, pri odločanju o pritožbi ni pristojno.

⁶⁷ Z drugim delom tretjega pritožbenega razloga FNCBV uveljavlja protislovje v obrazložitvi izpodbijane sodbe, ker je Sodišče prve stopnje menilo, da je ta zveza pristopila k ustnemu sporazumu in je obenem štelu za dokazano to, da je bilo ravnanje,

ki se ji očita, posledica enostranskega pritiska rejcev. S to zadnjo ugotovitvijo naj bi Sodišče prve stopnje v točkah 279 in 289 izpodbijane sodbe priznalo enostranskost nasilnih dejanj rejcev.

68 Prav tako je treba zavrniti tudi ta drugi del tretjega pritožbenega razloga, ki ga uveljavlja FNCBV, ker temelji na takem branju izpodbijane sodbe, pri katerem se ne upošteva okoliščine za zadevno presojo Sodišča prve stopnje, to je okoliščine, da je Komisija pri povečanju glob, naloženih nekaterim zvezam rejcev, kot so FNSEA, FNB in JA, upoštevala obteževalne okoliščine.

69 Sodišču prve stopnje namreč ni mogoče očitati, da je obrazložitev izpodbijane sodbe v obravnavanem primeru protislovna, ker so bile obteževalne okoliščine, navedene v točkah 279 in 289 te sodbe, upoštewane šele po tem, ko so bile stopnja in okoliščine udeležnosti vsake zadevne zveze pri ustnem sporazumu dokazane na podlagi dokaznih elementov, ki jih je preučilo Sodišče prve stopnje v točkah od 169 do 184 navedene sodbe in so predmet očitkov, ki izhajajo iz prvega dela tega pritožbenega razloga, ki je bil zavrnjen v točki 66 te sodbe. Glede na te dokazne elemente je Sodišče prve stopnje, ne da bi zašlo v protislovje, kot je generalni pravobranilec v bistvu poudaril v točki 92 sklepnih predlogov, v tem primeru lahko ugotovilo obstoj sporazuma in nenazadnje tudi poudarilo, da so rejci izvajali določen pritisk ali prisilo.

70 Zato je tretji pritožbeni razlog, ki ga uveljavlja FNCBV, treba zavrniti kot delno nedopusten in delno neutemeljen.

Prvi pritožbeni razlog, ki ga uveljavljajo FNSEA, FNB, FNPL in JA: izkrivljanje dokaznih elementov, ker Sodišče prve stopnje ni upoštevalo dveh bistvenih dokazov o nepodaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001 po 30. novembru 2001, ter pomanjkanje obrazložitve v zvezi s tem

71 S prvim pritožbenim razlogom FNSEA, FNB, FNPL in JA navajajo, da je Sodišče prve stopnje izkrivilo dokazne elemente, ki naj bi dokazovali, da to, da so v lokalnih sporazumih, sklenjenih po 30. novembru 2001, uporabili cene, določene v lestvici najnižjih odkupnih cen, ni bila posledica prostovoljnega sporazuma zvez, podpisnic sporazuma z dne 24. oktobra 2001, ampak sindikalnega pritiska na lokalni ravni, ki so ga nad klavci izvajali kmetje.

72 Po trditvah navedenih zvez naj bi do tega prišlo pri dokumentu, ki ga je eden od direktorjev FNB 11. decembra 2001 po faksu poslal departmaji zvezi in ki je vseboval lestvico najnižjih odkupnih cen, ob kateri je bilo zapisano: „Pozor, veljavnost te lestvice ni bila podaljšana s sporazumom,“ in pri obvestilu z dne 12. decembra 2001 FRSEE iz Bretanje, v katerem je navedeno, da „[b]retonske FDSEE – ker menijo, da je sedanji razvoj cen govejega mesa nesprejemljiv – obveščajo rejce, da so začele izvajati sindikalni pritisk, da bi se spet vzpostavile take cene, kot so bile novembra“.

73 Vendar po mnenju FNSEA, FNB, FNPL in JA dejstvo; da nobeden od v prejšnji točki navedenih dokumentov, ki so ju te zveze poslale Sodišču prve stopnje po obravnavi 17. maja 2006, ni omenjen v izpodbijani sodbi; kaže, da ju slednje sploh ni upoštevalo. Te zveze zatrjujejo, da ta dva dokumenta kažeta, da so zveze proizvajalcev menile, da sporazum z dne 24. oktobra 2001 zvez klavcev ni več zavezoval in da so proizvajalci posledično lahko pridobili cene, navedene v lestvici najnižjih odkupnih cen, ki je bila sprejeta s tem sporazumom samo zaradi sindikalnega pritiska na lokalni ravni. Ker Sodišče prve stopnje ni preučilo obeh zadevnih dokumentov, naj ne bi izpolnilo svoje obveznosti obrazložitve, zato bi bilo treba izpodbijano sodbo razveljaviti.

- 74 Res je, da mora Sodišče prve stopnje pri ukrepu procesnega vodstva v smislu člena 64 Poslovnika za pravilno presojo dejanskega stanja spora skrbno preučiti vse dokumente, ki mu jih predložijo stranke, in jih upoštevati, vključno s tistimi, ki so bili kot v obravnavanem primeru vloženi v spis po ustnih razpravah. Res je tudi, da Sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi ni omenilo dveh spornih dokumentov, in sicer faksa z dne 11. decembra 2001 in obvestila z dne 12. decembra 2001.
- 75 Vendar v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišču prve stopnje na podlagi obveznosti obrazložitve ni treba zagotoviti razlage, ki bi izčrpno in po vrsti sledila vsem razlogovanjem strank v sporu, ampak je obrazložitev lahko tudi implicitna, če zadevnim osebam omogoča, da se seznanijo z razlogi, zaradi katerih so bili zadevni ukrepi sprejeti, pristojnemu sodišču pa, da razpolaga z dovolj elementi za izvedbo nadzora (glej v tem smislu zlasti sodbi z dne 25. oktobra 2001 v zadevi Italija proti Svetu, C-120/99, Recueil, str. I-7997, točka 28, in zgoraj navedeno Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, točka 372).
- 76 Glede presoje, ali je bil sporazum z dne 24. oktobra 2001 ustno in tajno podaljšan po 30. novembru 2001, pa je Sodišče prve stopnje glede na trditve zvez pritožnic v točkah od 164 do 184 izpodbijane sodbe podrobno preučilo dokumente, na katere se je Komisija oprla pri sprejetju sporne odločbe in katerih dokazno vrednost so kritizirale zveze pritožnice. Sodišče prve stopnje je zlasti menilo, da iz dokumentov, obravnavanih v točkah od 169 do 184 izpodbijane sodbe, izhaja prepričanje, da je bilo na sestankih 29. novembra in 5. decembra 2001, kot je zatrjevala Komisija, odločeno o podaljšanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001.
- 77 Nenazadnje je Sodišče prve stopnje v točkah 186 in 187 izpodbijane sodbe poudarilo, da so zveze rejcev nadaljevale tajno izvajanje sporazuma in sprejele strategijo obveščanja,

da se je javno potrdilo, da sporazum ni bil podaljšan in da se je zahtevala uporaba cen na lestvici v obliki sindikalne zahteve.

78 V teh okoliščinah je treba prvi pritožbeni razlog, ki ga uveljavljajo FNSEA, FNB, FNPL in JA, zavrnil kot neutemeljen.

Četrty pritožbeni razlog, ki ga uveljavlja FNCBV: neobstoj protikonkurenčnosti sporazuma z dne 24. oktobra 2001 in ustnega sporazuma

79 FNCBV s četrty pritožbenim razlogom, ki je bil uveljavljan podredno, navaja, da bi Sodišče prve stopnje moralo ugotoviti, da sporazum z dne 24. oktobra 2001 zaradi svojega gospodarskega konteksta ni protikonkurenčen in da bi Sodišče prve stopnje moralo opraviti analizo morebitnih učinkov podaljšanja navedenega sporazuma.

80 FNCBV zatrjuje, da bi moralo Sodišče prve stopnje pri presoji protikonkurenčnosti sporazuma z dne 24. oktobra 2001 upoštevati gospodarski kontekst. Po navedbah te zveze je bila zadeva zelo posebna v smislu, da se je zadevni sektor znašel v izjemnem gospodarskem položaju, zaradi katerega so organi Skupnosti uvedli intervencijski sistem za nakup živalskih trupov in rejcem omogočili obstoj.

81 FNCBV meni, da je Sodišče prve stopnje nepravilno uporabilo pravo, s tem ko je menilo, da Komisija ni bila dolžna dokazati podaljšanja sporazuma z dne 24. oktobra 2001 s preučitvijo njegovih učinkov na cene, ki so se uporabljale v zadevnem obdobju. Glede tega FNCBV Sodišču predlaga, naj ugotovi, da učinkov tega podaljšanja ni bilo, ker razne klavnice v regiji niso spoštovale lestvice najnižjih odkupnih cen. Zato je FNCBV predložila razpredelnice, v katerih so navedene cene, ki so jih uporabljale klavnice v različnih regijah Francije in ki naj bi izkazovale, da so bile cene, uporabljene od regije do regije, resnično različne in v večini regij nižje od cen, določenih na lestvici po prenehanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001.

82 S tem pritožbenim razlogom ni mogoče uspeti, ker temelji na nepravilnem branju točk od 81 do 93 izpodbijane sodbe.

83 Najprej, v točki 82 izpodbijane sodbe je namreč Sodišče prve stopnje ugotovilo, da je bil cilj obveznostičasne uvoza, določene v sporazumu z dne 24. oktobra 2001, razdeliti francoski nacionalni trg in s tem omejiti konkurencu na enotnem trgu. Sodišče prve stopnje je v točkah 84 in 85 te sodbe menilo, da so se zveze, ki so sklenile ta sporazum, dogovorile o lestvici najnižjih odkupnih cen, za katere so se zavezale, da jih bodo upoštevale z omejevanjem pogajalskega prostora pri trgovinskih pogajanjih med rejci in klavci ter izkrivljanjem oblikovanja cen na zadevnih trgih.

84 Nato je Sodišče prve stopnje v točkah od 86 do 92 izpodbijane sodbe preučilo okoliščine, v katerih je bil sklenjen sporazum z dne 24. oktobra 2001. Pri tem je Sodišče prve stopnje upoštevalo tako posebnosti kmetijskih trgov, za katere se z določenimi izjemami uporabljajo pravila o konkurenci Skupnosti, kot tudi dejanske in pravne pogoje izvedbe tega sporazuma v kriznih razmerah v sektorju govejega mesa.

- 85 Sodišče prve stopnje je tako omenilo, da so bile cene, določene za večji del krav mnogo višje kot intervencijske cene, ki jih je določila Komisija. Sodišče prve stopnje je tudi menilo, da v obravnavanem primeru ni mogoče uporabiti Uredbe Komisije (ES) št. 2790/1999 z dne 22. decembra 1999 o uporabi člena 81(3) Pogodbe za skupine vertikalnih sporazumov in usklajenih ravnanj (UL L 336, str. 21), na katero so se sklicevale zveze pritožnice, ker proizvodnja članov zvez rejcev preveč presega zgornjo mejo 30 % upoštevne trga, saj omenjena uredba ne omogoča ugodnosti izjeme po kategoriji, ki je določena za vertikalne sporazume, čez to mejo.
- 86 Iz te preučitve izpodbijane sodbe izhaja, da je Sodišče prve stopnje v nasprotju s trditvami FNCBV upoštevalo gospodarski kontekst sporazuma, ko je presojalo njegov protikonkurenčni značaj.
- 87 Nenazadnje iz ustaljene sodne prakse izhaja, da pri uporabi člena 81(1) ES ni treba upoštevati dejanskih učinkov sporazuma, kadar je že njegov cilj omejevanje, preprečevanje ali izkrivljanje konkurence (glej v tem smislu sodbi z dne 13. julija 1966 v zadevi Consten in Grundig proti Komisiji, 56/64 in 58/64, Recueil, str. 429 in 496, in z dne 15. oktobra 2002 v zadevi Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99-P do C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil, str. I-8375, točka 491).
- 88 Ker je v obravnavanem primeru Sodišče prve stopnje ugotovilo, da je bil protikonkurenčni cilj sporazuma z dne 24. oktobra 2001 dokazan, je v točki 93 izpodbijane sodbe pravilno presodilo, da Komisija ni bila dolžna iskati konkretnih učinkov s tem sporazumom sprejetih ukrepov na konkurenco. Ker je bilo podaljšanje navedenega sporazuma po 30. novembru 2001 dokazano tudi na podlagi listinskih dokazov, Sodišče prve stopnje – s tem ko je menilo, da tega podaljšanja ni treba izkazati tudi s preučitvijo njegovih učinkov na cene, ki so se uporabljale v zadevnem obdobju - ni nepravilno uporabilo prava.

89 Zato je treba četrty pritožbeni razlog, ki ga uveljavlja FNCBV, zavrniti kot neutemeljen.

Tretji pritožbeni razlog, ki ga uveljavljajo FNSEA, FNB, FNPL in JA, in peti pritožbeni razlog, ki ga uveljavlja FNCBV: nepravilna uporaba prava, ki se očita Sodišču prve stopnje pri uporabi člena 15(2) Uredbe št. 17

90 S tretjim pritožbenim razlogom FNSEA, FNB, FNPL in JA, pri tem jih podpira Francoska republika, navajajo, da je Sodišče prve stopnje nepravilno uporabilo pravo, ker je presodilo, da je mogoče zgornjo mejo glob iz člena 15(2) Uredbe št. 17 izračunati na podlagi prometa njihovih članov, in ne prometa vsake zveze. Zveze pritožnice zatrjujejo, da je to radikalna sprememba glede na natančno, objektivno in upravičeno zahtevo sodne prakse, to je, da velja za upoštevanje prometa članov podjetniškega združenja pri izračunu te zgornje meje pogoj, da lahko to združenje na podlagi svojih notranjih pravil zaveže svoje člane. Podredno, Francoska republika dodaja, da naj Sodišče prve stopnje – ker zveze pritožnice niso pristojne za to, da bi zavezale svoje člane – ne bi moglo potrditi upoštevanja njihovega prometa pri izračunu zgornje meje globe iz navedene določbe, ne da bi preučilo, ali je sporazum z dne 24. oktobra 2001 dejansko vplival na trg govejega mesa.

91 FNCBV v prvem delu petega pritožbenega razloga navaja, da preobrat sodne prakse, ki ni dovolj obrazložen, nasprotuje načelu pravne varnosti, ker naj zadevna podjetja ne bi mogla razločevati primerov, v katerih bi se zgornja meja 10 % iz člena 15(2) Uredbe št. 17 presojala glede na promet podjetniškega združenja, in tistih, v katerih bi se presojala glede na znesek prometa članov tega združenja.

- 92 Poudariti je treba, da tretji pritožbeni razlog, ki ga uveljavljajo FNSEA, FNB, FNPL in JA, in prvi del petega pritožbenega razloga, ki ga uveljavlja FNCBV, temeljita na napačni predpostavki, ki jo je Sodišče prve stopnje v točkah od 316 do 319 izpodbijane sodbe pravilno zavrnilo.
- 93 Res je namreč, kot je Sodišče prve stopnje spomnilo v točki 317 navedene sodbe, da se zgornja meja 10 % iz člena 15(2) Uredbe št. 17 v skladu z ustaljeno sodno prakso lahko izračuna na podlagi prometa, ki ga ustvari več podjetij članov podjetniškega združenja skupaj, vsaj takrat, ko lahko to združenje zavezuje svoje člane. Vendar kot je poudarilo Sodišče prve stopnje v naslednji točki izpodbijane sodbe, ta sodna praksa ne izključuje tega, da bi bilo tako upoštevanje v posebnih primerih lahko prav tako mogoče, tudi če zadevno podjetniško združenje formalno ne more zavezati svojih članov.
- 94 Vendar pa FNSEA, FNB, FNPL in JA navajajo, da je v najnovejši sodni praksi, to je v točki 66 zgoraj navedene sodbe Finnboard proti Komisiji, Sodišče jasno izključilo upoštevanje prometa članov podjetniškega združenja, če to združenje ne more zavezati svojih članov.
- 95 Tega branja navedene sodbe ni mogoče sprejeti.
- 96 Kot je v točki 53 sklepnih predlogov poudaril generalni pravobranilec, iz okoliščin, v katere se umešča točka 66 zgoraj navedene sodbe Finnboard proti Komisiji, namreč izhaja, da podjetja, ki so člani združenja, ki jim je Komisija naložila globo, niso sodelovala pri kršitvi. V teh okoliščinah je Sodišče presodilo, da lahko Komisija pri naložitvi globe združenju podjetij, katerega lastni promet ni v razmerju z njegovo velikostjo ali tržno močjo, upošteva promet podjetij članov tega združenja, ko določa

kazen, ki bo imela odvračilni značaj, ampak, da za to obstaja pogoj, da lahko navedeno združenje na podlagi svojih notranjih pravil zaveže svoje člane.

97 Posledično je Sodišče prve stopnje, kot je poudarila Komisija, upravičeno menilo, da se, kadar so bili člani podjetniškega združenja kot v obravnavanem primeru dejavno udeleženi pri izvajanju protikonkurenčnega sporazuma, promet teh članov lahko upošteva pri določanju kazni, tudi če zadevno združenje, drugače kot v primeru iz točke 66 zgoraj navedene sodbe Finnboard proti Komisiji, ne more zavezati svojih članov. Sodišče prve stopnje je torej v točki 319 izpodbijane sodbe pravilno presodilo, da je tako upoštevanje upravičeno v primerih, „ko kršitev, ki jo je storilo združenje, zadeva dejavnosti njenih članov ali ko združenje neposredno izvaja zadevno protikonkurenčno ravnanje v korist svojih članov in v sodelovanju z njimi, ker združenje nima objektivnih interesov, za katere bi bila značilna samostojnost v razmerju do objektivnih interesov njegovih članov“.

98 Sicer pa bi bila kakršna koli drugačna razlaga v nasprotju s potrebo po zagotavljanju odvračilnega učinka kazni za kršitve pravil Skupnosti o konkurenci. Kot je namreč pravilno poudarilo Sodišče prve stopnje v točki 318 izpodbijane sodbe, bi bila možnost, ki jo ima Komisija, da storilcem naloži globo v znesku, ki je primeren za zadevne kršitve, lahko ogrožena, če bi bilo podjetniška združenja, ki imajo zelo majhen promet, združujejo pa veliko podjetij, ne da bi jih lahko uradno zavezala, mogoče uradno kaznovati samo z zelo nizkimi globami, čeprav so lahko kršitve, ki so jih storila, pomembno vplivale na zadevne trge.

99 V nasprotju s tem, kar zatrjuje FNCBV, iz točk od 318 do 325 izpodbijane sodbe jasno izhaja, da je Sodišče prve stopnje izpodbijano sodbo glede tega vprašanja dovolj obrazložilo.

100 Zveze pritožnice navajajo tudi, da je Sodišče prve stopnje v točkah od 320 do 323 izpodbijane sodbe – zato da bi v obravnavanem primeru zavrnilo uporabo ustaljene sodne prakse v zvezi s primeri, v katerih mora biti zgornja meja 10 % prometa iz člena 15(2) Uredbe št. 17 izračunana na podlagi prometa, ki ga je ustvarilo več podjetij članov združenja skupaj – na podlagi obravnavanega dejanskega stanja sprejelo štiri merila, ki jih je opredelilo za „posebne okoliščine“. Šlo naj bi za primere, ko je glavna naloga zadevnega podjetniškega združenja, da brani in zastopa interese svojih članov, ko se zadevni protikonkurenčni sporazum nanaša na dejavnost članov tega združenja, in ne na dejavnost samega združenja, ko je bil ta sporazum sklenjen v korist članom navedenega združenja in ko so ti člani sodelovali pri izvajanju zadevnega protikonkurenčnega ravnanja.

101 Vendar so po navedbah FNSEE, FNB, FNPL in JA, prvič, pri podjetniških združenjih tri od teh meril naravno vsebovana. Drugič, lokalni sporazumi in ukrepi določenih skupin rejcev, omenjeni v točki 323 izpodbijane sodbe, ne dokazujejo sodelovanja vseh članov teh zvez, dejavnih na trgu govejega mesa, ampak samo nekaterih. Tako naj ugotovitev Sodišča prve stopnje ne bi bila utemeljena z objektivno zvezo med navedenimi zvezami in vsemi njihovimi člani in naj ne bi temeljila na posredni udeležnosti navedenih članov pri obravnavanem protikonkurenčnem ravnanju.

- 102 Te trditve temeljijo na nepravilnem branju izpodbijane sodbe in z njimi ni mogoče uspeti.
- 103 Sodišče prve stopnje je namreč v točki 319 navedene sodbe ugotovilo nove posebne okoliščine, ki se lahko uporabljajo v primerih kršitev podjetniških združenj in jih je mogoče dodati tistim posebnim okoliščinam, ki jih je sodna praksa že priznala. Nasprotno pa je Sodišče prve stopnje v točkah od 320 do 323 izpodbijane sodbe preučilo, ali so bile v obravnavanem primeru zveze pritožnice res v teh posebnih okoliščinah, in na podlagi tega odločilo, ali je treba zgornjo mejo 10 % iz člena 15(2) Uredbe št. 17 določiti na podlagi prometa njihovih članov, namesto na podlagi prometa teh zvez.
- 104 Poudariti je treba, da FNSEA, FNB, FNPL in JA na eni strani ne izpodbijajo ugotovitev Sodišča prve stopnje v točkah od 320 do 322 izpodbijane sodbe, ki se nanašajo nanje, in na drugi strani, da kot je bilo opozorjeno v točki 59 te sodbe, pri presoji dejstev in dokazov, razen v primeru njihovega izkrivljanja, ne gre za pravno vprašanje, glede katerega v okviru odločanja o pritožbi opravlja nadzor Sodišče (glej sodbi z dne 19. septembra 2002 v zadevi DKV proti UUNT, C-104/00 P, Recueil, str. I-7561, točka 22, in z dne 13. marca 2008 v zadevi Komisija proti Infront WM, C-125/06 P, ZOdl., str. I-1451, točka 57). Izkrivljanje dejstev pa se v obravnavanem primeru pred Sodiščem ne uveljavlja.
- 105 FNCBV meni, da v njenem primeru dva od štirih kumulativno zahtevanih elementov, ki jih je določilo Sodišče prve stopnje, nista izpolnjena. Ta zveza navaja, prvič, da podpis sporazuma z dne 24. oktobra 2001 ni bil v interesu njenih članov, saj je vseboval določitev priporočenih najnižjih cen za nakup goveda. Ta sporazum je bil torej v nasprotju z njihovim interesom. Poleg tega naj podpis navedenega sporazuma ne bi omogočal odprave blokiranja klavnic, saj so se blokade, kot naj bi izhajalo iz spisa Komisije, nadaljevale. Nezainteresiranost članov navedene zveze za podpis sporazuma z dne 24. oktobra 2001 naj bi nenazadnje potrjevalo zelo majhno število lokalnih sporazumov, ki jih omenja Komisija.

106 Drugič, samostojnost interesov FNCBV v razmerju do interesov njenih članov naj bi bila izkazana ne le z dejstvom, da ta zveza ne more zavezati svojih članov, ampak tudi z majhnim številom lokalnih sporazumov, sklenjenih po sporazumu z dne 24. oktobra 2001.

107 Te trditve ni mogoče sprejeti.

108 Ker je namreč za presojo dejanskega stanja izključno pristojno Sodišče prve stopnje, Sodišče ne sme preverjati, ali je Sodišče prve stopnje v točki 322 izpodbijane sodbe pravilno ugotovilo, da je bil sporazum z dne 24. oktobra 2001 sklenjen neposredno v korist osnovnim članom FNCBV, in v točki 323 te sodbe, da se je ta sporazum izvajal predvsem s sklenitvijo lokalnih sporazumov med departmajskimi zvezami in lokalnimi sindikati kmetov na eni strani ter klavnicami na drugi.

109 FNCBV še trdi, da niti Komisija niti Sodišče prve stopnje nista dokazala, da je bilo nemogoče, da bi bila podjetja člani zvez pritožnic naslovniki odločb Komisije, tako da bi jim bile globe naložene posamično. Po navedbah FNCBV iz točke 5(c) Smernic izhaja, da lahko Komisija samo takrat, ko članom podjetniškega združenja ni mogoče naložiti posameznih glob, naloži globo samemu združenju, in sicer enakovredno vsoti glob, ki bi jih naložila njegovim članom. Ker naj Komisija in Sodišče prve stopnje ne bi poskušala obrazložiti uporabe skupnega prometa članov zvez pritožnic pri izračunu višine glob, ki so jim bile naložene, naj bi bila izpodbijana sodba nezakonita in bi jo bilo treba razveljaviti.

- 110 Ugotoviti je treba, da je FNCBV to trditev o kršitvi točke 5(c) Smernic prvič navedla šele v fazi pritožbe. Na podlagi člena 42(2) Poslovnika, ki se v skladu z njegovim členom 118 uporablja za pritožbe, gre torej za navajanje novih razlogov, ki ni dovoljeno, ker ne izhaja iz pravnih ali dejanskih vprašanj, ki so se pojavila med postopkom.
- 111 Iz tega izhaja, da je treba tretji pritožbeni razlog, ki ga uveljavljajo FNSEA, FNB, FNPL in JA, in prvi del petega pritožbenega razloga, ki ga uveljavlja FNCBV, zavrniti kot delno nedopustna in delno neutemeljena.
- 112 FNCBV v drugem delu petega pritožbenega razloga navaja, da je obrazložitev, navedena v točki 320 in naslednjih izpodbijane sodbe, v protislovju z obrazložitvijo iz točke 341 in naslednjih iste sodbe, ki se nanaša na uporabo pravila o nekumuliranju kazni.
- 113 V točki 341 izpodbijane sodbe naj bi namreč Sodišče prve stopnje poudarilo podpis, udeleženosť, odgovornost in posamično vlogo zvez pritožnic in celo to, da so izvajale sporazum z dne 24. oktobra 2001, da bi s tem upravičilo dejstvo, da je bila kazen naložena zvezam, in ne njihovim članom. Nasprotno pa naj bi bilo v točki 320 in naslednjih te sodbe poudarjeno dejstvo, da ta sporazum ni zadeval dejavnosti zvez pritožnic, da sprejeti ukrepi nanje niso vplivali, da je bil navedeni sporazum sklenjen neposredno v korist članom teh zvez in na koncu, da so ta sporazum izvajali člani navedenih zvez.

- 114 Tako naj bi Sodišče prve stopnje navedlo dve protislovni obrazložitvi, v prvem primeru pri potrditvi, da so imele zveze pritožnice neposredno in dejavno vlogo pri sklenitvi in izvajanju sporazuma z dne 24. oktobra 2001, in v drugem primeru pri ugotovitvi, da so bile te zveze samo sredstva za dejavnosti njihovih članov.
- 115 Poleg tega naj bi Sodišče prve stopnje, s tem ko je v točki 341 izpodbijane sodbe ugotovilo osebno udeležnost zvez pritožnic pri kršitvi, ki je bila kaznovana s sporno odločbo, posredno priznalo, da v obravnavanem primeru upoštevanje prometa njihovih članov pri izračunu zgornje meje 10 % prometa iz člena 15(2) Uredbe št. 17 ni bilo upravičeno.
- 116 Francoska republika meni, da je to, da je Sodišče prve stopnje v točki 343 izpodbijane sodbe potrdilo, da s sporno odločbo kazen ni bila naložena osnovnim članom zvez pritožnic, v protislovju s tem, da je v točki 319 iste sodbe upoštevanje prometa teh članov pri izračunu navedene zgornje meje 10 % obrazloženo z dejstvom, da je bil sporazum z dne 24. oktobra 2001 sklenjen neposredno v korist navedenim članom in v sodelovanju z njimi.
- 117 Zatrjevana protislovja v obrazložitvi temeljijo na nepravilnem branju izpodbijane sodbe. Zato drugega dela petega pritožbenega razloga, ki ga uveljavlja FNCBV, ni mogoče sprejeti.
- 118 Ugotoviti je namreč treba, da je Sodišče prve stopnje za odločitev, ali bi bilo treba zgornjo mejo 10 % iz člena 15(2) Uredbe št. 17 izračunati na podlagi prometa vseh članov zvez pritožnic skupaj, v točkah od 320 do 323 izpodbijane sodbe preverilo, ali so za slednje veljale enake posebne okoliščine, ugotovljene v točki 319 te sodbe, to je, ali se je kršitev teh zvez nanašala na dejavnost njihovih članov in ali so navedene zveze zadevno protikonkurenčno ravnale neposredno v korist svojim članom in v sodelovanju

z njimi. Pri tem je Sodišče prve stopnje glede na naloge zvez pritožnic določilo dejavnost, na katero se nanaša sporazum z dne 24. oktobra 2001 upravičence iz tega sporazuma ter preučilo načine njegovega izvajanja.

119 Nasprotno pa je Sodišče prve stopnje v točkah od 341 do 345 izpodbijane sodbe zavrnilo pritožbeni razlog v zvezi s tem, da je Komisija kršila načelo o nekumuliranju kazni. Glede tega je Sodišče prve stopnje na eni strani ugotovilo, da je bila kazen, naložena vsaki zvezi pritožnici, izrečena zaradi udeležnosti in odgovornosti vsake od njih pri kršitvi, saj so bile pri njej udeležene vse zveze pritožnice, čeprav različno močno in zavzeto. Na drugi strani je Sodišče prve stopnje menilo, da s sporno odločbo za ista dejanja niso bili večkrat kaznovani isti subjekti in iste osebe, ker z njo niso bile naložene kazni neposrednim ali posrednim osnovnim članom teh zvez.

120 Obrazložitev izpodbijane sodbe torej ni protislovna v delu, v katerem je na podlagi svojega razlogovanja Sodišče prve stopnje v točki 324 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je bilo pri izračunu zgornje meje 10 % iz člena 15(2) Uredbe št. 17 upravičeno upoštevati promet osnovnih članov zvez pritožnic, in v točki 344 iste sodbe, da ni izpolnjen pogoj istovetnosti kršiteljev, ker z izpodbijano odločbo isti subjekti ali osebe niso bili večkrat kaznovani za ista dejanja.

121 Iz tega izhaja, da je treba drugi del petega pritožbenega razloga, ki ga uveljavlja FNCBV, zavrnil kot neutemeljenega.

122 Posledično je treba tretji pritožbeni razlog, ki ga uveljavljajo FNSEA, FNB, FNPL in JA, in peti pritožbeni razlog, ki ga uveljavlja FNCBV, v celoti zavrnil.

Četrti pritožbeni razlog, ki ga uveljavljajo FNSEA, FNB, FNPL in JA: kršitev pravila o nekumuliranju in načela sorazmernosti kazni, ker je Sodišče prve stopnje vsaki od teh zvez naložilo ločeno globo na podlagi skupnega prometa njihovih skupnih članov

123 FNSEA, FNB, FNPL in JA v četrtem pritožbenem razlogu zatrjujejo, da Sodišče prve stopnje ne bi moglo, ne da bi kršilo načeli o nekumuliranju in sorazmernosti kazni in ne da bi bile njegove navedbe protislovne, FNSEI in vsaki od njenih treh podzvez, ki imajo skupne člane, dejavne na trgu govejega mesa, naložiti ločenih glob. Sodišče prve stopnje bi moralo ugotoviti, da nobena od štirih zvez ni imela interesov, ki bi bili samostojni v razmerju do interesov njihovih skupnih članov in v razmerju do interesov treh drugih zvez, in ne bi smelo potrditi načina izračuna višine glob, ki ga je pri vsaki od zvez uporabila Komisija in je temeljil na skupnem prometu navedenih članov.

124 Obravnavane zveze navajajo, da je Sodišče prve stopnje pri utemeljevanju kumulacije kazni upoštevalo vsako od štirih zvez pritožnic v splošnem kontekstu, to je kot med seboj ločene pravne osebe z lastnim proračunom in lastnimi interesi. Nasprotno pa naj bi pri utemeljevanju, da ni bila presežena zgornja meja, upoštevalo vsako od teh zvez v posebnem kontekstu sklenitve sporazuma z dne 24. oktobra 2001, to je kot zveze, ki so imele pri svojem delovanju isti interes, to je interes njihovih skupnih članov, dejavnih na trgu govejega mesa. Štiri zveze pritožnice menijo, da bi bilo samo eni zvezi, bodisi FNSEI bodisi FNB, ki vsaka združuje vse skupne člane, mogoče naložiti kazen na

podlagi finančne sposobnosti navedenih članov, in da bi bilo treba pri kazni, ki je bila naložena trem drugim zvezam, upoštevati samo znesek njihovih lastnih prihodkov.

125 Francoska republika meni, da je Sodišče prve stopnje zaradi možnosti, da so osnovni člani štirih zvez pritožnic skupni več zvezam, precenilo ekonomsko moč teh zvez. Zato jim je bila zaradi upoštevanja prometa članov vsake od štirih zvez pritožnic pri izračunu zgornje meje glob nujno naložena nesorazmerno visoka globa.

126 Te trditve, ki so jih zveze pritožnice že navedle v postopku na prvi stopnji, je Sodišče prve stopnje zavrnilo v točkah od 340 do 346 izpodbijane sodbe.

127 Sodišče prve stopnje je namreč najprej spomnilo na sodno prakso, v skladu s katero so za uporabo načela *non bis in idem* določeni trije pogoji, in sicer istovetnost dejstev, enotnost kršitelja in enotnost pravno zavarovanega interesa, in v skladu s katero to načelo prepoveduje, da bi se zaradi zavarovanja iste pravne dobrine isto osebo večkrat kaznovalo za isto nedopustno ravnanje, ter ugotovilo, da je Komisija v obravnavanem primeru kaznovala zveze pritožnice zaradi udeležnosti in stopnje odgovornosti vsake med njimi pri kršitvi.

- 128 Sodišče prve stopnje je nato presodilo, da okoliščina, da so FNB, FNPL in JA članice FNSEE, ne pomeni, da so bile te zveze za isto kršitev večkrat kaznovane, ker imajo navedene zveze status neodvisne pravne osebe, ločene proračune in cilje, ki se ne ujemajo vedno, in ker izvajajo sindikalne ukrepe za zaščito svojih posebnih interesov.
- 129 Nazadnje, na podlagi svoje sodne prakse, da upoštevanje prometa članov podjetniškega združenja pri določitvi zgornje meje 10 % ne pomeni, da jim je bila naložena globa, niti tega, da je zadevno združenje dolžno prenesti breme te globe na svoje člane (glej zgoraj navedeno sodbo Sodišča prve stopnje CB in Europay proti Komisiji, točka 139), je Sodišče prve stopnje v točki 343 izpodbijane sodbe ugotovilo, da zato, ker posamezni kmetje, ki so posredni člani zvez pritožnic, z izpodbijano odločbo niso bili kaznovani, dejstvo, da so osnovni člani FNB, FNPL in JA tudi člani FNSEE, Komisiji ni preprečilo, da bi posamično kaznovala vsako od teh zvez.
- 130 Posledično je Sodišče prve stopnje v točki 344 izpodbijane sodbe lahko upravičeno ugotovilo, da načelo *non bis in idem* ni bilo kršeno, ker ni bil izpolnjen niti pogoj istovetnosti kršiteljev niti načelo sorazmernosti, ker neposredni ali posredni člani zvez pritožnic niso bili dvakrat kaznovani za isto kršitev.
- 131 Iz tega sledi, da je treba četrti pritožbeni razlog, ki ga uveljavljajo FNSEA, FNB, FNPL in JA, zavrnil kot neutemeljenega.

Šesti pritožbeni razlog, ki ga FNCBV uveljavlja za znižanje zneska naložene globe

¹³² FNCBV s šestim pritožbenim razlogom Sodišču prve stopnje očita, da je kršilo člen 15(2) Uredbe št. 17, ker ji je naložilo globo v višini 360.000 EUR, ker pomeni ta znesek skoraj 20 % njenega prometa, to je zneska njenih prihodkov, čeprav je v navedeni določbi predpisana zgornja meja globe, ki lahko znaša največ 10 % prometa podjetij kršiteljev.

¹³³ Vendar je treba ta pritožbeni razlog, ki temelji na predpostavki, da Komisija pri preverjanju, ali znesek naložene globe presega zgornjo mejo 10 % prometa iz člena 15(2) Uredbe št. 17, ne bi smela upoštevati prometa članov zvez pritožnic, zavrniti, ker ta predpostavka iz razlogov, navedenih v točkah od 92 do 111 te sodbe, ni pravilna.

¹³⁴ Ker zveze pritožnice niso uspele z nobenim pritožbenim razlogom, je treba pritožbo v celoti zavrniti.

Stroški

- 135 V skladu s členom 122, prvi odstavek, Poslovnika Sodišče odloči tudi o stroških, če pritožba ni utemeljena. V skladu s členom 69(2) Poslovnika, ki se v pritožbenem postopku uporablja na podlagi člena 118 tega poslovnika, se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni.
- 136 Ker je Komisija predlagala, naj se zvezam pritožnicam naloži plačilo stroškov, in ker te s pritožbenimi razlogi niso uspele, se jim naloži plačilo stroškov.
- 137 Francoska republika nosi svoje stroške.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. Pritožbi se zavrmeta.

2. Coop de France bétail et viande, prej Fédération nationale de la coopération bétail et viande (FNCBV), Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles (FNSEA), Fédération nationale bovine (FNB), Fédération nationale

des producteurs de lait (FNPL) in Jeunes agriculteurs (JA) se naloži plačilo stroškov.

3. Francoska republika nosi svoje stroške.

Podpisi